

УДК 657.1.012.1:336.74: 330.3

DOI: 10.37332/2309-1533.2023.2.23

JEL Classification: F01, M40, L86, F20, O10

Довбуш А.В.,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри
фундаментальних та спеціальних дисциплін,
Чортківський навчально-науковий
інститут підприємництва і бізнесу
Західноукраїнського національного університету,
Белова І.М.,
канд. екон. наук, доцент,
заступник директора
Навчально-наукового інституту інноватики,
природокористування та інфраструктури,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Dovbush A.V.,
*can.d.sc.(econ.), assoc. prof., associate professor at the
department of fundamental and special disciplines,
Chortkiv Education and Research Institute of Entrepreneurship
and Business of West Ukrainian National University;*
Belova I.M.,
*can.d.sc.(econ.), assoc. prof., deputy director of the ESIIINMI,
West Ukrainian National University, Ternopil*

DEVELOPMENT OF ACCOUNTING IN CONDITIONS OF DIGITIZATION OF THE ECONOMY

Постановка проблеми. Наприкінці двадцятого століття людство вступило в епоху глобальних змін і досягло наступної стадії – цифрового інформаційного суспільства. Розвиток цифрової економіки країни має істотний вплив на економіку і суспільство, змінюючи сформований економічний устрій. Цифровізація нині набуває широкого застосування в усіх галузях діяльності. Поява цифрової економіки стала відображенням і реакцією на масштабні технологічні зміни, що відбуваються у світі. Цифрова трансформація в умовах формування цифрової економіки торкнулася практично всіх галузей економіки та поступово стає ефективним напрямом розвитку як окремих компаній, так і суспільства загалом. Нововведення, що стрімко відбуваються у форматі технологічних стартапів, сприяють руйнації конкурентів і суперництву між галузями національної економіки. Якщо не діяти в напрямку покращення продуктів і послуг у цифровому варіанті, існуючі бізнес-моделі компаній стрімко застарівають і руйнуються, тому цифрову трансформацію можна вважати неминучим процесом, що проходить через світовий бізнес, котрий здійснює адаптацію до нових реалій цифрової економіки. Застосування в сучасній економіці цифрових підходів зумовлює появу важливого інструменту управління – цифровізації обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значним внеском у дослідження проблематики формування і розвитку цифрових інформаційних технологій в економіці, зокрема в бухгалтерському обліку, є наукові праці та практичні дослідження учених, серед яких: Х. Альбах, Б. Бертон, Р. Бруханський, Н. Голячук, С. Гьоктен, Т. Месенбург, В. Муравський, Н. Негропonte, В. Панасюк, І. Спільник, Д. Тепскот, Н. Хорунжак, К. Шваб, Н. Ющенко, О. Ярошук та багато інших. Проте, більшість наукових досліджень стосовно даної теми мають фрагментарний характер та спрямовані на формування теоретико-методичного підґрунтя нової цифрової формації бухгалтерського обліку, що вимагає подальших ґрунтовних досліджень і є важливим напрямком дискусійного простору.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження тенденції розвитку бухгалтерського обліку в теоретико-практичній площині в умовах тотальної цифровізації економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифрова трансформація бізнесу – це процес із впровадження новітніх технологій у різні сфери виробничо-комерційної діяльності, а також ґрунтовне

створення продукції і надання послуг. Подібний підхід враховує не лише придбання нового обладнання чи програмного забезпечення, це готовність до комплексних змін, які стосуються тенічної культури компанії, коректне управління та зовнішні комунікації. Раціональним є міркування науковців з приводу того, що: «Розширення інформаційного потенціалу об'єктивного економічного простору зумовлює розвиток теорії і вдосконалення практики ведення бухгалтерського обліку» [1, с. 85]. Як доводить практика, цифрові технології є сучасним важливим інструментом системи менеджменту, вони глибоко проникли у процеси збирання, обробки, узагальнення, подання та аналізу управлінської інформації. Цифровізація дає можливість автоматично перетворювати та обробляти значні обсяги інформації, візуалізувати їх менеджерам компанії для ухвалення раціональних рішень. На думку дослідників: «Інформаційний розвиток сучасного суспільства висуває нові вимоги до розвитку його економічної підсистеми, надання йому «проривного» характеру на основі використання інноваційних технологій управління бізнесом» [2, с. 36].

Отже, функціонування інформаційного простору є ознакою цифрового суспільства, тому більшість вітчизняних компаній трактує поняття цифрової трансформації із впровадженням новітніх інноваційних комунікаційних бізнес-технологій, які стали можливими в останні роки: аналітика великих даних, оптичне розпізнавання документів, штучний інтелект, Інтернет-платформи, роботизація, хмарні сервіси, кібербезпека тощо.

Саме впровадження цифрових технологій для оптимізації та автоматизації бухгалтерського обліку є важливим, оскільки дозволяє значно скоротити час, котрий витрачається на обробку бухгалтерських документів. Це збільшує ефективність роботи компанії, знижує ризики помилок та недостовірності даних, суттєво покращує якість облікової інформації та підвищує довіру до фінансової звітності, зменшує навантаження на персонал підприємства, заощаджуючи його від рутинної роботи та дає змогу зосередитись на більш важливих завданнях. Так, дослідники С. В. Бардаш, І. Л. Грабчук зазначають: «Суттєвих змін в умовах використання цифрових технологій зазнає організація документування. По-перше, значно зростають обсяги використання електронних документів, по-друге, з'являється можливість автоматичного складання первинних документів. Крім того, нові технології створюють нові можливості для створення нових умов безпеки даних» [3].

Автоматизація процесів обліку є одним із важливих складових цифровізації бізнесу, що дає змогу компаніям більш ефективно використовувати свої ресурси та підвищувати конкурентоспроможність на ринку. Автоматизація процесів обліку дозволяє компаніям раціонально керувати власною фінансовою діяльністю, що особливо важливо в умовах економічного волатильного середовища.

Цифрові технології в бухгалтерському обліку передбачають такі вектори: великі дані та аналітика, блокчейн, оптичне розпізнавання, смарт-простір, цифрові двійники, електронний документообіг, електронний підпис, автоматизація бізнес-процесів [4, с. 95]. Цифровізація сприяла зміні функціонального впливу по відношенню до інформації, у зв'язку з тим, що: паперові носії зі значною швидкістю втрачають свою функціональність, а електронний вигляд стає основною формою представлення інформації [5, с. 268].

Для компаній в Україні цифровізація економіки розпочалася з бухгалтерського обліку. І це закономірно, тому що ця сфера управлінської діяльності в компаніях донедавна була найбільш автоматизована та адаптована до інформаційних технологій, відіграла значну роль у ході збору, обробки, а також наданні економічної інформації про суб'єкти господарювання. Сьогодні, в умовах формування цифрової системи бізнесу, потрібне застосування нових підходів та технологій до ведення бухгалтерського обліку, тобто трансформація облікової діяльності.

Нові технічні можливості в систематизації операцій бухгалтерського обліку дозволяють аспектно розглянути його функціонал, який істотно розширюється і оптимізується на основі інноваційних технологій. Цифрові інновації дають змогу підвищити оперативність отримання аналітики та зведених звітів; прискорити збір та обробку облікових даних; забезпечити розгорнуту діагностику господарської діяльності компанії та відповідне їх опрацювання.

Отже, цифровізація бухгалтерського обліку – це процес впровадження сучасних цифрових технологій в обліковий процес та застосування конструктивно-модифікованих методів та обліково-аналітичних інструментів для підвищення якості збирання, узагальнення, систематизації, аналізу великих обсягів даних, їх супровід, контроль та створення єдиної інформаційної системи для потреб менеджменту компанії.

Метою цифровізації бухгалтерського обліку є прискорення процесів збору інформації, збільшення швидкості, обсягів її обробки, зберігання, а також створення умов для доступності та оперативності інформації для зацікавлених сторін при зростанні її достовірності.

В. І. Кузь переконали: «Застосування цифрових технологій в обліковому процесі свідчить про трансформацію системи бухгалтерського обліку в масштабнішу обліково-аналітичну систему, покликану виконувати більшу кількість завдань, що дає підстави стверджувати про виконання бухгалтерським обліком консолідаційної, креативної та прогностичної функцій» [6, с. 202].

Одноставно погоджуємося із науковцями, що «...основну особливість у процесі трансформації має займати тріада «оптимізація–ефективність–еволюція», дотримання якої сприятиме перебуванню та

перереформатуванню облікової системи (переведення всіх можливих інструментів у цифровий простір та комунікацію) з максимальним використанням потенціалу цифрових технологій» [7, с. 73]. Тобто, як зазначає Л. Соколенко: «Цифровізація системи бухгалтерського обліку визначає нову концепцію формування та використання даних, дозволяє цифровізувати та параметризувати ряд об'єктів, які класично не є об'єктами бухгалтерського обліку» [8, с. 168]. Основні види інформаційних систем, котрі знайшли застосування в обліку в умовах цифровізації, є такі: Система CRM, Система ERP, Система CPM, Система ECM, Система EDMS, Система EAM, Система HRM, Система Workflow, Система Collaboration [9, с. 143-144].

Найпоширенішими у використанні бухгалтерським обліком є такі цифрові технології:

- облікова система (ERP) – використовується для відображення бухгалтерських записів та формування облікових реєстрів, це система для збирання та структурування інформації про факти господарського життя компанії;

- електронні довідково-інформаційні системи;

- система Host-to-Host – єдине транспортне середовище поєднання систем банку та клієнта для надання банківських сервісів;

- системи автоматичної ідентифікації об'єктів (RFID-технології), що забезпечують зберігання даних у так званих транспондерах, або RFID-мітках;

- системи управління базами даних – комплекси мовних та програмних засобів, призначених для створення, ведення та спільного використання баз даних багатьма користувачами;

- система подання звітності електронними каналами зв'язку для подання документів у контролюючі інстанції;

- послуги електронного обміну документами;

- система управління процесами та документами (система електронного документообігу), використовується для організації взаємодії співробітників та зберігання документів в компанії;

- OLAP-система – система аналітичної обробки даних, призначена для підготовки звітів, побудови прогностичних сценаріїв та виконання статистичних розрахунків на базі великих інформаційних масивів, що мають складну структуру;

- системи аналітики та аналізу (системи бізнес-аналітики, системи аналізу даних, системи підтримки прийняття рішень управління, системи візуалізації даних, системи побудови аналітичної звітності та ін.) – системи для створення візуальних уявлень масивів даних в інтуїтивно зрозумілому вигляді, що дозволяє більш точно аналізувати інформацію про діяльність економічного суб'єкта.

Основні переваги цифровізації обліку наступні:

- доступ до актуальних облікових даних у реальному часі (віддалений доступ до інформації компанії для прийняття оперативних рішень щодо інвестицій, платежів тощо. Це дає змогу здійснювати аналіз даних компаній, у тому числі великих обсягів інформації Big Data, в режимі реального часу та керувати стратегічними рішеннями компанії з будь-якої локації за наявності доступу до Інтернету);

- скорочення часу та зниження витрат (системна інтеграція програмного забезпечення взаємопов'язаних сторін через Інтернет призведе до скорочення часу, витрат на обробку, пошук та надання документів, передачу інформації відповідним контролюючим органам, контрагентам, фінансовим установам, іншим зацікавленим особам);

- прозорість та відкритість облікової інформації (можливість обміну відповідною інформацією з компаніями-партнерами, отримання, автоматичне надсилання декларацій та договорів; генерація та аналіз інформації між інтегрованими системами створює єдину інформаційну систему компанії; кожен користувач мережі з особистим доступом може простежити історію транзакцій на сайті);

- підвищення якості інформації, посилення контролю (постійний доступ до фінансової звітності регулюючих органів дозволить здійснювати постійний контроль діяльності компанії, уникнути помилок, знизити фінансові ризики, надійно захистити інформацію від будь-якої підробки, зламу завдяки наявності постійного цифрового запису, що дозволяє бухгалтеру зосередитися на аналізі та інтерпретації даних компанії).

Можливості реалізації стратегії розвитку компанії в умовах цифровізації багатогранні, серед них можна відзначити:

- залучення нових цільових груп клієнтів – активних користувачів Інтернет-мережі;

- поліпшення економічних показників компанії;

- підвищення конкурентоспроможності компанії (своєчасна зміна структури та цифровізація внутрішніх процесів веде до активного поліпшення позицій компанії над ринком);

- підвищення якості роботи з партнерами компанії;

- збільшення інноваційного сектора розвитку компанії;

- формування ефективної інформаційної системи, зокрема унікальності клієнтів;

- прискорення та зростання ефективності окремих бізнес-процесів (бізнес-процеси прискорюються та перетворюються на гнучкі форми реалізації) тощо.

До сучасних бухгалтерських програм пред'являються такі вимоги:

1. Інтегрованість та повнота. Функціональна складова повинна давати можливість виконувати значну кількість операцій.

2. Наявність необхідної кількості функціональних модулів, що працюють інтегровано, так і незалежно один від одного.

3. Розмежування прав доступу для захисту даних від осіб, які не мають відповідних повноважень (наявність пароля у кожного користувача).

4. Єдина база даних, що надає інформацію користувачам, виходячи із прав доступу.

5. Гнучкість та адаптивність. Програма повинна швидко реагувати на зміни, що відбуваються в законодавчій системі, вносити зміни, виходячи з вимог ведення бухгалтерського обліку в компаніях.

6. Простота і зручність: сприяють початку виконання операцій, без великих витрат часу на навчання та ознайомлення з оновленнями, що вийшли.

7. Високі експлуатаційні характеристики, куди входять надійність та швидкий темп роботи.

Доцільно виділити українські онлайн-сервіси для ведення обліку та сплати податків [10]:

Taxer. Цей сервіс допомагає ФОП вести звітність та сплачувати податки вчасно. Він працює вже понад 10 років. На сайті є електронна звітність, довідник реквізитів для сплати ЄП та ЄСВ для всіх регіонів, навчальні відео для користування сервісом, ключові податкові бланки для ФОП. Також доступний податковий календар для ФОП на рік (без найманих працівників та з ними).

iFin. Сервіс для юридичних осіб, ФОП, а також бухгалтерських компаній. На ринку з 2011 року. Дає змогу подавати звіти до Державної податкової служби, Державної казначейської служби, Державної служби статистики, Пенсійного фонду та Фонду соціального страхування. Дані можна імпортувати з різних бухгалтерських програм.

Fairo. Сервіс керування ФОП для фрилансерів, що працює за підтримки Raiffeisen Bank International. Також серед партнерів – система YouControl та проєкт Liga Report. Fairo – мобільний застосунок для iOS та Android, що дозволяє інтегрувати рахунки monobank та ПриватБанку. Є українськомовна та англійськомовна версії. Створює інвойси за хвилину, можливо створити й надіслати податкові звіти за кілька кліків, а також нагадування про дедлайни. Програму можна завантажити безкоштовно.

BOOKKEEPER. Повноцінна онлайн-бухгалтерія для приватних підприємств, ФОП та ТОВ, розроблена у 2018 році. У функціоналі – можливість складати, зберігати та друкувати первинні документи, вести бухгалтерський облік, розраховувати зарплату персоналу, податки та подавати електронну звітність. Перші 30 днів роботи – безкоштовні, потім – платно.

Моделювання цифровізації обліку бізнес-процесів компанії передбачає такі основні етапи:

1. Аналіз потреб і можливостей:

- проведення детального аналізу поточних бізнес-процесів;
- виявлення слабких місць та можливостей для автоматизації та цифровізації;
- визначення, які саме процеси можуть бути цифровізовані, їх ефективність та прозорість.

2. Вибір потрібного програмного забезпечення та інструментів цифрового супроводу, які відповідають потребам компанії:

- визначення необхідного програмного забезпечення для автоматизації обліку;
- врахування функціональних можливостей, потреб у безпеці, масштабованості та інших критеріїв для ефективної роботи компанії;
- використання ERP-системи (Enterprise Resource Planning), CRM (Customer Relationship Management), автоматизованих систем обліку або інших програмних рішень.

3. Стандартизація та автоматизація облікових процесів:

- впровадження стандартизації процесів та їх автоматизація за допомогою обраного програмного забезпечення. Це допомагає зменшити помилки та оптимізувати робочий час;
- визначення кращих діючих практик – аналіз та визначення оптимальних шляхів виконання завдань, встановлення уніфікованих методів для різних етапів процесу;
- створення процедурних документів, що передбачає розробку документів, які описують кожен етап процесу (накази, інструкції та стандарти, форми звітності).

4. Інтеграція облікових систем для уникнення дублювання даних та забезпечення надійного джерела інформації:

- підключення різних цифрових систем та інструментів для забезпечення їх спільної роботи та обмін даними;
- забезпечення безпеки даних;
- моніторинг та управління інтеграцією, особливо після впровадження. Це допомагає постійно моніторити роботу інтеграції та при необхідності вносити конструктивні зміни;
- інтеграція обліку з іншими програмами.

5. Розробка та впровадження нових процесів:

- розробка нових бізнес-процесів, адаптованих до вибраного програмного забезпечення;
- тестування та впровадження нових інформаційно-облікових процесів.

6. Навчання персоналу:

- проведення навчання працівників з роботи з новим програмним забезпеченням та процесами;

- підготовка персоналу до роботи з новими системами та надання технічної підтримки;
- адаптація компетентностей працівників для користування цифровими інструментами;
- впровадження навчальних матеріалів та семінарів.

7. Впровадження технологій Інтернету речей (IoT) та аналізу даних:

- використання датчиків та IoT-технологій для збору даних про робочі процеси та обладнання;
- аналіз цих даних для виявлення ефективних покращень та оптимізації робочих процесів;

8. Захист даних та безпека:

- забезпечення високого рівня безпеки та конфіденційності даних під час їх обробки та зберігання;
- впровадження системи кіберзахисту для захисту конфіденційної інформації та даних компанії.

9. Моніторинг та оновлення:

- співробітництво та комунікація: забезпечення ефективного співробітництва та комунікації між відділами та командами, що використовують цифрові рішення;
- постійний моніторинг ефективності нових процесів та програмного забезпечення;
- постійна підтримка та розвиток допомагають вирішувати нові завдання та адаптуватися до змінних умов;

- регулярне оновлення та адаптація до нових потреб та технологій.

10. Оцінка результатів:

- визначення ключових показників ефективності (KPI): спочатку потрібно визначити KPI, які дозволять оцінити вплив цифровізації на облікові процеси. Це можуть бути такі показники, як швидкість обробки даних, точність даних обліку, час відгуку на запити тощо;

- збір та аналіз даних про роботу облікових систем перед та після впровадження цифровізації за допомогою спеціальних аналітичних інструментів та програмного забезпечення;

- порівняння результатів до та після впровадження цифровізації.

11. Розроблення стратегій подальшого вдосконалення. На основі отриманих результатів розробляється план подальших кроків для покращення бізнес-процесів.

Ключовими орієнтирами змін у галузі модернізації теорії бухгалтерського обліку та звітності в умовах цифрової економіки будуть наступними:

- розширення відображення галузі діяльності компанії в обліку;
- підвищення якості та оперативності обліку;
- виявлення та збільшення кількості нових об'єктів обліку;
- розробка інноваційних методів оцінки нових об'єктів обліку;
- формування підходів до інтегрування різних видів обліку;
- використання більш вдосконалених вітчизняних та зарубіжних інформаційних технологій;
- розробка теоретичних, методичних та прикладних аспектів розвитку бухгалтерського обліку.

Застосування цифрових технологій у цьому випадку дозволяє гармонійно інтегрувати інформаційні потоки різних видів обліку, потоки юридичної та економічної інформації, забезпечуючи апарат управління комплексними інформаційними потоками, що включають не лише фактичну інформацію бухгалтерського обліку, а й планову, прогнозу, аналітичну інформацію управлінського обліку, податкові розрахунки, статистичні дані, а також зовнішню нефінансову інформацію, яка містить оцінку якості клієнтської бази; методи реалізації соціальної відповідальності; шляхи запобігання фінансовим ризикам та ризикам економічної безпеки, оцінку ступеня застосування енергозберігаючих та природоохоронних технологій та інші, необхідні менеджменту, інвесторам, кредиторам, контрагентам та бізнесу в цілому відомості. Гармонізація всіх видів облікової системи дозволить збільшити ефективність роботи аналітиків, які за результатами аналізу отриманої інформації пропонують альтернативні варіанти рішення, поставлених перед економічним суб'єктом завдань.

Висновки з проведеного дослідження. Цифрові технології суттєво полегшують ведення бухгалтерського обліку, дозволяють спростити трудомісткі та однотипні завдання, з якими бухгалтери мають справу на регулярній основі, допомагають у прийнятті управлінських рішень. Такі технології дозволяють бухгалтерам, менеджерам та керівникам приділити більше уваги аналітичній роботі, що, безперечно, впливає на ефективність та продуктивність компанії. Крім зазначених переваг, цифровізація також привнесе такі плюси у роботу бізнесу:

1. Точність даних. Цифрові методи ведення бухгалтерського обліку надійніші, ніж традиційні. Усі люди, зокрема професіонали з великим досвідом, можуть помилятися, тоді як у програмному забезпеченні немає «людського фактора».

2. Масштабування бізнесу. Для великого бізнесу, у якого кількість операцій вимірюється у значних обсягах, оцифрування бухгалтерського обліку пропонує найкращі можливості для масштабування.

3. Фінансова безпека. Цифровізація забезпечує високий рівень безпеки, починаючи від обмеженого доступу та шифрування та закінчуючи резервними копіями та хмарними сховищами.

Цифровий облік – це створення, передача, управління та зберігання даних про діяльність компанії в електронній формі. Такий облік включає використання спеціального програмного

забезпечення для оцифрування даних, нові способи і методи збору і систематизації фактів господарської діяльності та використання цифрових активів. Метою цифровізації в бухгалтерському обліку виступає прискорення процесів збору інформації, збільшення швидкості та обсягів її обробки та зберігання, а також створення умови для доступності та оперативності інформації для зацікавлених сторін у разі зростання її достовірності.

У сфері бухгалтерського обліку використання цифрових технологій сприяє поліпшенню якості відстеження облікових даних, зниження витрат на обробку великих обсягів інформації, а також формує умови для підвищення ступеня достовірності даних, що публікуються.

Література

1. Спільник І., Палюх М. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Випуск 1-2. С. 83-96.
2. Пуцентейло П., Довбуш А., Бінчаровська Т., Гомотюк В. Сучасні технології бізнес-аналітики як інструмент для підвищення бізнес-комунікацій компанії. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2022. Випуск 1-2. С. 29-40.
3. Бардаш С. В., Грабчук І. Л. Цифрові технології в сфері бухгалтерського обліку: основні можливості та ризики. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9301> (дата звернення: 25.04.2023).
4. Шмигель О. Є. Модернізація бухгалтерського обліку в контексті сучасного розвитку цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2023. № 1(93). С. 94-98.
5. Руденко С. В., Погрібняк Д. С. Бухгалтерський облік в умовах цифровізації. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 1(290). С. 265-269.
6. Кузь В. І. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифровізації господарських та управлінських процесів. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2021. № 6. С. 197-204.
7. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 1(68). С. 70-76.
8. Соколенко Л. Ф. Розвиток процесів цифровізації як передумова трансформації організаційно-методичних засад бухгалтерського обліку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 4. С. 167-175.
9. Пуцентейло П. Р., Довбуш А. В. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3-4(87). С. 140-151.
10. Гогілашвілі Є. Для ФОП і не тільки. Чотири українські онлайн-сервіси для сплати податків. 15 березня 2023. <https://speka.media/dlya-fop-i-ne-tilki-cotiri-ukrayinski-onlain-servisi-dlya-splati-podatktiv-9q8e29> (дата звернення: 25.04.2023).

References

1. Spilnyk, I. and Paliukh, M. (2019), "Accounting in the conditions of the digital economy", *Institut bukhgalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, Issue 1-2, pp. 83-96.
2. Putsenteilo, P., Dovbush, A., Bincharovska, T. and Homotiuk, V. (2022), "Modern technologies of business analytics as a tool for improving the company's business communications", *Institut bukhgalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, Issue 1-2, pp. 29-40.
3. Bardash, S.V. and Hrabchuk, I.L. (2021), "Digital technologies in the field of accounting: main opportunities and risks", *Efektivna ekonomika*, no. 9, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9301> (access date April 25, 2023).
4. Shmyhel, O.Ye. (2023), "Modernization of accounting in the context of the modern development of the digital economy", *Innovatsiina ekonomika*, no. 1(93), pp. 94-98.
5. Rudenko, S.V. and Pohribniak, D.S. (2021), "Accounting in conditions of digitization", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 1(290), pp. 265-269.
6. Kuz, V.I. (2021), "Development of accounting in conditions of digitization of business and management processes", *BIZNESINFORM*, no. 6, pp. 197-204.
7. Panasiuk, V., Burdeniuk, T. and Muzhevych, N. (2021), "Peculiarities of digital accounting transformation", *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no.1(68), pp. 70-76.
8. Sokolenko, L.F. (2019), "The development of digitization processes as a prerequisite for the transformation of the organizational and methodological foundations of accounting", *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, no. 4, pp. 167-175.
9. Putsenteilo, P.R. and Dovbush, A.V. (2021), "The main vectors of the development of accounting in the conditions of the digital economy", *Innovatsiina ekonomika*, no. 3-4(87), pp. 140-151.
10. Hohilashvili, Ye. (2023), "For FOP and not only. Four Ukrainian online services for paying taxes", March 15, available at: <https://speka.media/dlya-fop-i-ne-tilki-cotiri-ukrayinski-onlain-servisi-dlya-splati-podatktiv-9q8e29> (access date April 25, 2023).